

Kysasyl enbiýa -48: Musa alaýhyssalamyň Hudaýdan didar dilemeginiň beýany

Category: Halk döredijiliği we rowaýatlar, Kitapcy
написано kitapcy | 26 января, 2025

Kysasyl enbiýa -48: Musa alaýhyssalamyň Hudaýdan didar dilemeginiň beýany DOKUZYNJY PASYL

MUSA ALAÝHYSSALAMYŇ HUDAÝDAN DIDAR DILEMEGINIŇ BEÝANY

Rawylar şeýle rowaýat edipdirler:

Bir gün Musa alaýhyssalam Tur dagyna barmakçy bolup Harun alaýhyssalama: «Eý, Harun! Sen bulara men ol ýerden gelyänçäm şerigat ylmyny öwredip dur. Olar ýoldan azmasynlar. Men baryp Hudaýtagala bilen sözleşeýin» diýdi. Harun alaýhyssalam onuň bu teklibini kabul etdi. Musa alaýhyssalam Tur dagyna bardy. Ol Hudaýtagalanyň kelamyny eşidip hoşwagt boldy. Ol öz

ýanyndan: «Onuň kelamyny eşitmek şunuň ýaly ýagşy bolsa, didaryny görmeklik nähili bolarka?» diýip hyýal etdi. Ol: «Eý, Taňrym! Men Seniň gaşyňa: «Seni gözläp, Saňa meýil edip, Seni sorap, Saňa ýalbaryp, başgalara bermedik uly nygmatyň maňa berermikäň» diýip geldim. Eý, ululyk hem sultanlyk eýesi! Maňa jemalyň görkez. Men Ony bir gezek göreýin» diýip dileg etdi. Allatagala: «Sen meniň jemalymy hiç görüp bilmersiň». Eý, Musa! Seniň bu sözüň miýesser boljak zat däl. Didar höwesini köňlüňden çykar. Meniň jemalym, mertebäm we ýeke-täkligim ägirt uly zatdyr. Sen bir ejiz bendesiň. Sen meniň jemalymyň haýbatyna çydap bilmersiň we köýersiň» diýidi. Musa alaýhyssalam: «Eý, Taňrym! Men ejiz bende Taňry bilen duşuşmagyň höwesinde ölüp gitsem, bu maňa bagtyň kemallygy dälmidir?» diýidi. Allatagaladan: «Eý, Musa! Eger sen Meniň jemalymy görjek bolsaň bu daga bak. Men ol daga görüneýin. Eger oňa ol dag çydap, ornunda durup bilse, sen hem çydap bilersiň. Sen baryp iki dagyň arasynda otur» diýen owaz geldi.

Musa alaýhyssalam gelip, ol iki dagyň arasynda oturdy. Birinji gat asmanyň perişdelerine hytap boldy. Olaryň hemmesi ýere düşüp geldiler. Öküz suratly bu perişdeler ol dagyň töwereginde oturdylar. Olar dört agaçlyk ýeri tutup durdular. Ýyldyrym çakan ýaly bir şemal geldi, aşman kükredi we ñýyldyrym çakdy. Perişdeler belent owaz bilen tesbih aýtdylar. Ýene ikinji gat asmanyň perişdeleri ñýere düşüp geldiler. Şir suratly bu perişdeler öňki perişdeleriň daşyny gurşap aldylar. Musa alaýhyssalam bulary görüp gorkdy we: «Eý, Taňrym! Meni bu haýbatdan gutar» diýip aýtdy. Ol perişdeleriň ulusy: «Eý, Musa! Entek sen köp haýbatlary görersiň» diýidi. Onsoň üçünji gat asmanyň perişdeleri ñýere düşüp geldiler. Bürgüt suratly bu perişdeler hem beýleki perişdeleriň daşyny gurşap aldylar. Olar tesbih aýtdylar. Olaryň agyzlaryndan ot uzalyp çykýardy. Musa alaýhyssalam bulary görüp diriliginden umyt üzdi. Ýene dördünji gat asmanyň perişdeleri düşüp geldiler. Ördek we gaz suratly bu perişdeler hem beýleki perişdeleriň töwereginde düşlediler. Şunuň ýaly bäsiniňi gat asmanyň, altynjy gat asmanyň, ýediniňi gat asmanyň adam suratly perişdeleri gelip

düşdüler. Olaryň agyzlary: «Subbuhun, Kuddusun, Rabbul-meläiketi we r-ruh, we lä ýemutu ebeden»⁶ diýip gaýtalap tesbih aýdýarlar. Musa alaýhyssalam: «Eý, Taňrym! Men bu ýerde dursam, ölerin, daşary çyksam köýerin» diýip ýyglagydy.

Ýene Arşy göterýän perişdeler düşüp geldiler. Hemme perişdeler belent owaz bilen: «Subbuhun, Kuddusun, rabbul-meläiketi we-r-ruh we lä ýemutu ebeden» diýip belent owaz bilen tesbih aýtdylar. Musa alaýhyssalam bihuş boldy. Ol huşuna gelip daga garasa, bir ot çakyylan ýaly nur peýda boldy. Dagyň bir bölegi ýüň ýaly asmana tozup gitdi, bir bölegi bolsa suw bolup akyp gitdi. Musa alaýhyssalam bihuş bolup ýykyldy. Bu mazmuna: «Musa gorkup, bihuş bolup ýykyldy» diýen şu aýat delildir. Ol gün Sogap günüdü. Ertesi Anna günü bolup, Arafa gurban baýram günüdü. Ol üç güne çenli bihuş bolup ýatdy. Perişdeler gelip oña: «Eý, aýbaş gören aýalyň ogly! Sen uly zady Taňryňdan biwagt soradyň» diýdiler. Musa alaýhyssalam üç günden soň huşuna gelip: «Eý, Taňrym! Men hata iş edipdirin. Men ol işime toba etdim. Eý, Taňrym! Seniň jemalyň perişdeler hem, dag hem görüp bilmeyär eken. Görseler hem bihuş bolup, suw bolup ereýär ekenler» diýidi. Allatagaladan: «Eý, Musa! Men seni pygamberlik we kelamym bilen hormatladym. Meniň saňa iberen kitabymy al. Sen Maňa şükür edýänlerden bol» diýen owaz geldi.

Sowal: Musa alaýhyssalam didar diledi. Emma ony görüp bilmedi. Bu hikmet nämedir?

Jogap: Hudaýtagalanyň didary bakydyr. Musa alaýhyssalamyň gözleri panydyr. Pany göz bilen bakyny görüp bolmaz.

Ýene bir jogap: Hudaýtagala her dostuna bir zady nesip eýledi. Musa alaýhyssalama kelam nesip eýledi, ýagny: «Allatagala Musa pygamber bilen ýüzbe-ýüz geleşdi». Halyllygy Ybraýym alaýhyssalama berdi, ýagny: «Allatagala Ybraýym özüne dost tutundy». Didar görmek Muhammet alaýhyssalamyň nesibesidir. Ol bu nesibäni özgelere bermedi.

Ýene bir rowayatda aýdypyrlar: Allatagala on sebäpden didaryny Musa alaýhyssalama görkezmedi. Birinji, ol ony wagtyndan öň diledi; ikinji, Musa alaýhyssalamyň gözleri pes äleme degişlidi, ol ýokarky äleme degişli däldi. Pes älemin

gözi bilen bolsa beýik älemiň didaryny görüp bolmaz; üçünji, kyýamatda Taňrynyň didaryny ilki görmek Muhammet alaýhysalama niýetlenilendir. Ondan başga hiç kim ony ilki görüp bilmez; dördünji, hemme zahyr we batyn nygmatlar Allatagaladandyr, didar onuň hemme zatdan beýik nygmatydyr. Musa alaýhyssalam pes nygmatda bolup, beýik nygmaty diledi. Ol oňa miýesser bolmady; bäsinji, pany göz baky didara laýyk däldir; altynjy, Musa alaýhyssalam duşmanyny gördü. Duşmany gören göz dosta mynasyp däldir; ýedini, biwagt dilen didar miýesser bolmaz; sekizinji, häzir hem seniň gözüň ýaragsyzdır. Günü bolar, şonda didar oňa mynasyp bolar, şonda ol ony görer; dokuzynjy, Eý, Musa! Entek sen biynjalyk bolma. Günü geler, şonda sen ony hemme pygamberler bilen görersiň; onunjy, eý, Musa! Meniň didarym hemme zatdan ezizdir. Dostum Muhammet hemmeden ezizdir. Men didarymy ilki ol ezize görkezip, soňra başgalara görkezerin» diýdi.

Sowal: Musa alaýhyssalamyň tejellide bihuş bolmagyna sebäp nämedir?

Jogap: «Iki dürlüdir» diýipdirler. Emma ol üç dürli diýseň hem bolar. Birinjisi, Musa alaýhyssalam kelam eşitdi. Musa alaýhyssalam: «Men ýaly Hudaýtagala bilen her gün sözleşyän barmy?» diýdi. Hudaýtagala: «Musa Hudaýyny bilsin» diýip, oňa öz gudratyny bildirdi. Ikinji, Hudaýtagala öz nuruny daga görkezdi. Ol halda Musa alaýhyssalam daga bakdy. Ol özi ýaly yetmiş müň kişini gördü. Olaryň golunda hasa, egninde bolsa kılım. Olaryň hemmesi: «Eý, Taňrym! Maňa didaryň görkez. Men oňa nazar salaýyn» diýip dat-perýat edip durlar. Musa alaýhyssalam ony görüp bihuş boldy. Üçünji, Musa alaýhyssalam didar diledi. Allatagala oňa: «Daga bak» diýdi. Ol daga bakanda Muhammet alaýhyssalamyň hemme ummatynyň: «Eý, Taňrymyz! Bize didaryň görkez» diýip, didar diläp perýat edip durandygyny gördü. Musa alaýhyssalam bulary görüp, haýran galyp bihuş boldy.

Bu ýerden bu dünýäde pany gözler bilen didar görüp bolmajakdygy, emma ahyretde ony görüp boljakdygy mälim boldy. Aýat: «Kyýamat gününde (pygamberleriň, welileriň we beňýeleki musulmanlaryň) yüzleri ýokary bolar. Olar Taňrysyna perdesiz

nazar salarlar». Emma kapyrlar didar görmezler. Aýat: «Taňrylary bilen olaryň arasynda şol gün perde bolar». Musa alaýhyssalam Tur dagyna sapara gidende Allatagaladan kelam eşitdi. Allatagala Musa alaýhyssalama üç sany lowh berdi. Onuň içinde Muhammet alaýhyssalamyň ummatynyň sypaty bardy. Musa alaýhyssalam ony görüp: «Eý, Taňrym! Sen meniň ummatyma näme berersiň?» diňýdi. Allatagaladan: «Eý, Musa! Seniň ummatyň ýaman iş etdi. Samiri olary ýoldan azaşdyrdы. Olar gölä sežde etdiler. Onsoň Men olara näme bereýin?» diýen owaz boldy. Musa alaýhyssalam muňa köp gamgyn boldy. Ol wagt onuň il arasyndan çykyp gidenine iki yüz gün bolupdy. Ol iline gelip görse, hemme halk gölä sežde edipdir.

Hekaýat. Samiri diýen bir zergär bardy. Ol Musa alaýhyssalama hala beçedi. Ol beni Ysraýylyň halkyna: «Siz unasaňyz men bir söz aýdaýyn. Men size Musanyň Hudaýyny görkezeýin» diňýdi. Bu sözden hemmeler hoşal boldular. Samiri toprakdan göləniň sypatynda bir zat ýasady. Ony ýere gömdi. Ol onuň üstünde köp odun ýakdy we: «Adam başyna bir dinardan bu oduň içine atyň» diýdi. Olar adam başyna bir dinary oda saldylar. Dinarlar eräp ol gölä galyp boldy. Samiri ony üç günden soň açyp aldy. Ol Pyrgaun suwda gark bolanda Jebraýyl alaýhyssalamyň münüp gelen baýtalynyň yzyndan bir gysym toprak alyp, saklap ýördi. Ol topragy göləniň içine saldy. Ondan owaz peýda boldy. Samiri: «Musanyň we siziň Hudaýyňz ine şudur» diýdi. Beni Ysraýyldan dokuz ýarym taýpa ýoldan azdy. Olar bu gölä sežde etdiler. Harun alaýhyssalam bu işi görüp gamgyn boldy. Onuň häsiýeti gaty ýumşakdy. Ol beni Ysraýyla köp nesihatlar berdi. Olar onuň sözünü kabul etmediler we oňa: «Biz bu işimizi Musa gelýänçä ederis» diňýdiler.

Musa alaýhyssalam Tur dagyndan gaýdyp geldi. Ol bu ýagdaýy görüp, Harun alaýhyssalamyň saç-sakgalyndan tutup: «Eý, Harun! Sen men gidenimden soňra nähili halypalyk etdiň? Hemme halk gölä sežde edipdir» diňýdi. Aýat: «Harun: «Eý, enemiň oglı! Bu kowum meni ejiz görüd we olar permanymy berjaý etmediler. Eger men gaty sözlesem, olar meni öldürerdiler. Sen meniň saç-sakgalymy goýber we duşmanlarymy şat etme» diňýdi. Musa alaýhyssalamyň Harun alaýhyssalama rehimi geldi we ýyglap:

«Eý, Taňrym! Sen meniň we doganymyň günäsini geçir Sen bizi öz rehmetiňe sal. Elbetde, Sen rehim-darlardan hem rehimpliräksiň» diňydi.

Sowal: Musa alaýhyssalamyň Harun alaýhyssalama: «Enemiň ogly» diýmegi näme üçindir?

Jogap: Musa alaýhyssalam onuň bilen enebir, emma atabaşa garyndaşdyr. Halk döredijiliği we rowaýatlar